

DİLİMİZİN ZENGİNLİKLERİ PROJESİ

“Sözlük Özgürlüktür”

Uygulama Kılavuzu
2025

SUNUŞ

“Bir dildeki sözlerin bütünü; söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” olarak tanımlanan söz varlığı, bireyler arası iletişim için çok önemlidir. Söz varlığı, aynı zamanda bireyin öğrenme yaşantısı boyunca depoladığı birikimi ifade etmektedir. Söz varlığının önemi sadece bununla sınırlı kalmayıp bireyin anlama ve anlatma becerisini de etkilemektedir.

Sözcük ile kavram arasında yakın bir ilişki mevcuttur. Sözcük söylendiğinde onu karşılayan kavram akla gelir. Bunun gerçekleşebilmesi için de bireyin o sözcüğün anlamına hâkim olması ve sözcükle ilgili kavramı gözünün önüne getirebilmesi, zihninde canlandırabilmesi gerekir.

Sözlük kullanımı, sadece bilmediğimiz kelimelerin anlamını öğrenmekle sınırlı değildir; aynı zamanda bir kelimenin eş anlamlılarını, zıt anlamlılarını, deyim ve atasözlerinde kullanım biçimlerini görmemizi sağlayarak kelime ve kavram zenginliğimizi artırır. Bu da bireyin düşünce dünyasını genişletir, ifade gücünü derinleştirir.

Öğrenciler için söz varlığını en verimli şekilde artırmayı ve kullanmayı sağlayacak ortam ise okullardır. Dilimizin Zenginlikleri Projesi; okullarda yapılacak söz varlığını zenginleştirme çalışmaları ile öğrencilerin dilimizin zenginliklerini tanımasını, kültür taşıyıcısı olan sözcüklerimizle buluşmasını, buna bağlı olarak da dili iyi kullanmasını ve düşünce dünyasını geliştirmesini amaçlamaktadır. Bu sayede öğrencilerimiz dilimizin seçkin ve özgün eserlerini tanıyacak, bu eserlerimizde geçen sözcüklerin derinliklerini (çeşitli anlamlarını) öğrenecek; milletimizin kültürünü, birikimini, düşünce dünyasını ve hayat tarzını söz varlığımızın içinde yeniden keşfedecektir.

AMAÇ

Bu kılavuzun amacı; Ortaöğretim Genel Müdürlüğü koordinesinde Din Öğretimi, Temel Eğitim, Özel Eğitim ve Rehberlik, Özel Öğretim, Hayat Boyu Öğrenme, Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüklerinin katkısıyla yürütülecek olan “Dilimizin Zenginlikleri Projesi” ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

KAPSAM

Bu kılavuz; Ortaöğretim Genel Müdürlüğü koordinesinde Din Öğretimi, Temel Eğitim, Özel Eğitim ve Rehberlik, Özel Öğretim, Hayat Boyu Öğrenme, Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüklerinin katkısıyla yürütülecek olan “Dilimizin Zenginlikleri Projesi” ile ilgili usul ve esasları kapsar.

DAYANAK

- T.C. Anayasası
- 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu
- 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 301. maddesi
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği
- Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlik İzinleri Yönergesi
- Millî Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Karar
- 19.08.2010 tarih ve 53578 sayılı 2010/49 No'lu Ders Dışı Eğitim Çalışmaları Genelgesi, Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyon Belgesi
- Millî Eğitim Bakanlığı 2019 - 2023 Stratejik Planı
- 11. Kalkınma Planı
- Avrupa Birliği'ne Katılım İçin Ulusal Eylem Planı Tütün Kontrolü Strateji Belgesi ve Eylem Planı
- 20. Millî Eğitim Şûrası
- Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı
- Kamu Diplomasisi İzleme Strateji Belgesi ve Eylem Planı

TANIMLAR

Okul: Dilimizin Zenginlikleri Projesi'nin uygulanacağı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî/özel okul/kurumlardan her birini,

Merkez Yürütme Kurulu: Dilimizin Zenginlikleri Projesi'nin planlamasını, yürütmesini, izleme ve değerlendirmesini yapmak üzere Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan kurulu,

İl Yürütme Komisyonu: Dilimizin Zenginlikleri Projesi'nin il genelinde planlamasını, yürütmesini, izleme ve değerlendirmesini yapmak üzere il millî eğitim müdürlüğü bünyesinde oluşturulan komisyonu,

İlçe Yürütme Komisyonu: Dilimizin Zenginlikleri Projesi'nin ilçe genelinde planlamasını, yürütmesini, izleme ve değerlendirmesini yapmak üzere ilçe millî eğitim müdürlüğü bünyesinde oluşturulan komisyonu,

Okul Yürütme Komisyonu: Dilimizin Zenginlikleri Projesi'nin okul genelinde planlamasını, yürütmesini ve yıl sonu raporunun hazırlanmasını sağlamak üzere okul bünyesinde oluşturulan komisyonu,

Koordinatör: Dilimizin Zenginlikleri Projesi kapsamında il/ilçe/okullarda yapılan çalışmaların planlı bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla il/ilçe/okullarda görevlendirilen ve il/ilçe/okul yürütme komisyonuna başkanlık eden kişiyi,

e-Okul Sosyal Etkinlik Modülü: Dilimizin Zenginlikleri Projesi kapsamında gerçekleştirilen etkinliklerin, toplum hizmeti çalışmalarının ve bunlara katılan öğrencilerle ilgili verilerin işlendiği e-Okul sistemi içinde yer alan modülü,

İş Birliği: Dilimizin Zenginlikleri Projesi faaliyetlerini yürütmek üzere yerel ya da ulusal düzeyde kamu kurum/kuruluşları ve/veya STK'larla yapılabilecek ortak çalışmaları ifade eder.

HEDEF KİTLE

Bakanlığımıza bağlı resmî/özel okul/kurumlarda öğrenim gören tüm okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri projenin hedef kitlesini oluşturmaktadır.

GENEL ESASLAR

a) Bakanlık duyurusunun ardından il millî eğitim müdürlükleri tarafından projenin tanıtımı yapılır, il/ilçe ve okul yürütme komisyonlarının kurulması sağlanır ve il/ilçe ve okul koordinatörü belirlenir.

b) Okulların genel ağ (internet) sayfalarına Dilimizin Zenginlikleri Projesi ile ilgili yeni bir menü eklenir. Eylem planları ve Dilimizin Zenginlikleri Projesi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler, okul genel ağ (internet) sayfası başta olmak üzere okulun tüm paydaşlarının erişebileceği çeşitli mecralarda sürekli paylaşılır.

c) Dilimizin Zenginlikleri Projesi kapsamında faaliyet düzenlemek üzere okullar arası ve/veya çeşitli yerel kurum/kuruluşlarla iş birlikleri yapılabilir.

ç) Düzenlenmesi planlanan her faaliyet öncesinde faaliyete katılımı beklenen hedef kitleye yönelik etkili bir tanıtım yapılır, sonrasında ise faaliyete ilişkin görsel ve videolar okul genel ağ (internet) sayfası ile okula ait diğer mecralarda paylaşılarak proje görünürlüğünün artırılması sağlanır.

d) Dilimizin Zenginlikleri Projesi kapsamında gerçekleştirilen ve öğrencilerin bu çerçevede katıldığı faaliyetler, ilgili birimlerce e-Okul Yönetim Bilgi Sistemi Sosyal Etkinlik Modülü Uygulama Kılavuzu'nda belirtilen esaslara uygun olarak e-Okul Sosyal Etkinlik Modülü'ne işlenir.

KURUL/KOMİSYONLARIN OLUŞUMU VE GÖREVLERİ

a. Merkez Yürütme Kurulunun Oluşumu ve Görevleri Merkez Yürütme Kurulu;

- Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde, ilgili birimlerden personellerin katılımıyla oluşturulur.

- Projenin planlamasını, yürütmesini, izleme ve değerlendirmesini yapar.

- Projenin finali niteliğinde olacak yıl sonu etkinliğini planlar ve gerçekleştirir.

- Dilimizin Zenginlikleri Projesi kapsamında yapılan faaliyetleri gözlemlemek üzere okul genel ağ (internet) sayfalarını takip eder ve saha ziyaretleri gerçekleştirilebilir.

b. İl Yürütme Komisyonunun Oluşumu ve Görevleri

İl Yürütme Komisyonu;

- İl millî eğitim müdürünün uygun gördüğü il müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında proje kapsamındaki her okul türünden birer okul müdürü ile birer okul öncesi, sınıf, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, felsefe, tarih, görsel sanatlar ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin katılımıyla oluşturulur.

- Projenin sağlıklı yürüyebilmesi için her ay bir ilçeyi ziyaret eder, iyi örnekleri il millî eğitim müdürlüğünün genel ağ (internet) sayfasında ve sosyal medya hesaplarında paylaşır.

- İl genelinde düzenlenecek yarışmaların şartnamelerini hazırlar ve yarışmaların, duyuru, değerlendirme, ödüllendirme süreçlerini yürütür.

- Bakanlıkça düzenlenecek yıl sonu etkinliğine gönderilecek materyalleri toplar, tasnif eder ve Bakanlığın ilgili birimine gönderir.

- Yıl sonu raporunu hazırlar ve merkez yürütme kuruluna gönderir.

- Komisyon başkanı aynı zamanda il koordinatörü görevini üstlenir.

c. İlçe Yürütme Komisyonunun Oluşumu ve Görevleri

İlçe Yürütme Komisyonu;

- İlçe millî eğitim müdürünün uygun gördüğü şube müdürü başkanlığında proje kapsamındaki her okul türünden birer okul müdürü ile birer okul öncesi, sınıf, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı, felsefe, tarih, görsel sanatlar ve bilişim teknolojileri öğretmenlerinin katılımıyla oluşturulur.

- Projenin ilçe düzeyinde takibini, yürütülmesini sağlar.

- Eylem planlarının okullarda uygulanma oranını takip eder.

- İl millî eğitim müdürlüklerince proje kapsamında duyurusu yapılan il geneli yarışmaların duyurusunu yapar ve katılımı teşvik eder.

- Yıl sonu raporunu hazırlar ve il yürütme komisyonuna gönderir.

ç. Okul Yürütme Komisyonunun Oluşumu ve Görevleri

Okul Yürütme Komisyonu;

- Okul müdürünün uygun gördüğü müdür yardımcısı başkanlığında, en az iki öğretmen ve her sınıf düzeyinden birer öğrencinin katılımıyla oluşturulur.

- Okul yürütme komisyonu; okul öncesi ve ilkokullarda sınıf zümre başkanları, ortaokullarda Türkçe zümresi, liselerde ise Türk dili ve edebiyatı zümresi ile koordineli çalışır. Gerekli durumlarda ortaokul ve liselerde okul müdürlüğünce Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı zümresi içerisinde okul yürütme komisyonunda görev yapmak üzere daimi üye seçilebilir.

- Projenin okulda görünür olmasını ve tüm sınıflarda uygulanmasını sağlar.

- İl millî eğitim müdürlüklerince proje kapsamında duyurusu yapılan il geneli yarışmaların duyurusunu yapar ve katılımı teşvik eder.

- Yıl sonu raporunu hazırlar ve ilçe yürütme komisyonuna gönderir.

İLETİŞİM

Adres: Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Kültür Sanat ve Spor Etkinlikleri Daire Başkanlığı, Telefon: 0 (312) 413 57 00, Elektronik posta: ogm_sosyaletkinlik@meb.gov.tr

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Telefon: 0(312) 413 15 99

EKLER

EK-1: Okul Öncesi Eylem Planı (Excel Tablo)

EK-2: İlkokul (Excel Tablo)

EK-3: Ortaokul Eylem Planı (Excel Tablo)

EK-4: Lise Eylem Planı (Excel Tablo)

EK-5: Okul Öncesi Etkinlik Uygulama Rehberi (bk. Sayfa 6)

EK-6: İlkokul/Ortaokul/Lise Etkinlik Uygulama Rehberi (bk. Sayfa 7-11)

EK-7: Okul Öncesi Eser Listesi (bk. Sayfa 11)

EK-8: İlkokul Eser Listesi (bk. Sayfa 11)

EK-9: Ortaokul Eser Listesi (bk. Sayfa 11-12)

EK-10: Lise Eser Listesi (bk. Sayfa 12)

EK-11: İlkokul/Ortaokul Sözlük Listesi (bk. Sayfa 12-13)

EK-12: Lise Sözlük Listesi (bk. Sayfa 13-15)

EK-5: Okul Öncesi Etkinlik Uygulama Rehberi

a. Etkileşimli/Paylaşımlı Kitap Okuma

- Etkileşimli kitap okuma çalışmalarında öğretmen çocuklara sorular sorar, tahminlerde bulunmalarını isteyerek onların kitapta geçen olay ve karakterlere tepki vermesini sağlar, hedef sözcükler belirleyerek yeni sözcükler kullanır. Paylaşımlı kitap okuma çalışmalarında öğretmen büyük ve resimli olan öykü kitapları kullanarak çocukların kitabın yazı ve resimlerini görmelerini sağlayacak şekilde oturur. Kitap, birlikte etkileşimli bir şekilde okunur.

b. Hikâye Tamamlama

- Öğretmen tarafından seçilen bir kitap uygun okuma yöntemi ile okunmalıdır. Kitabın tamamı okunmadan öğretmen uygun bir yerde kitabı sonlandırmalı ve çocuklar tarafından devam ettirmelerini istemelidir. Bu yöntem uygulanırken çocuğun söz dizimi kurallarına uygun olarak ve dil bilgisi yapılarını kullanarak cümle kurması teşvik edilmelidir.

c. Hikâye Kartı Hazırlama

Öğretmen tarafından seçilen bir kitap uygun okuma yöntemi ile okunmalıdır. Çocuklar küçük gruplara ayrılır. Her grubun okunan hikâyeyi tekrar anlatması ve her çocuğun hikâyenin bir kısmının resmini çizmesi istenir. Hazırlanan çizimler olay sırasına göre sıralanır.

ç. Söyle-Çiz

Öğretmen tarafından seçilen bir kitap uygun okuma yöntemi ile okunmalıdır. Okunan kitabın ardından her çocuğa ikiye ayrılmış bir A4 kâğıdı verilir. Okunan kitapta her çocuğun anlamını bilmediği bir kelimeyi söylemesi istenir. Ardından çocuklara bu kelimenin anlamının ne olabileceğini düşünmeleri ve kâğıdın solundaki alana çizimleri istenir. Anlamı bilinmeyen kelimelerin anlamı çocuklara tek tek açıklanır ve kâğıdın sağ tarafına kelimenin gerçek anlamının resminin çizilmesi istenir. Üzerine sohbet edilir.

d. Kitap Tanıtma Çalışmaları

- Öğretmen tarafından kitap okumaya başlamadan önce öğretmenin kitabın ismini, yazarını, resimleri çizen kişinin bilgilerini vermesi beklenir.

f. Kelime Bulma Oyunu

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından çocuklara kelime öğretilmesine odaklanan kelime kartları hazırlanacaktır. Temalar bağlamında hazırlanan bu kartlar ile zıt anlamlı eş anlamlı kelime bulma ile kelime nesne eşleştirme oyunları oynanabilir.

EK-6: İlkokul/Ortaokul/Lise Etkinlik Uygulama Rehberi

a. Türkçesini Söyleyelim

Bu çalışma için görsellerden yararlanılabilir ya da okula yakın dış mekânlar tercih edilebilir. Yabancı sözcükleri tespit etme ve Türkçe karşılıklarını bulma çalışması bunlardan biridir. Bu etkinlikte öğrencilere, içinde anlamını bilmeme ihtimallerinin yüksek olduğu kelimeler ve/veya yabancı kelimeler içeren görseller gösterilir. Okula yakın bir sokak ya da caddeye sınıfça bir gezi de düzenlenebilir. Öğrencilerden görsellere bakarak / gezi sırasında Türkçe olmadığını tahmin ettikleri sözcükleri not etmeleri istenir. Daha sonra (gezi yapıldıysa sınıfa dönünce) not ettikleri sözcüklerin Türkçe’de yerleşik olup olmadığını Güncel Türkçe Sözlük, Kubbealtı Lugati vb. kullanarak tespit ederler ve anlamlarını öğrenirler. Devamında, tespit ettikleri yabancı sözcüklere uygun Türkçe karşılık bulma etkinliği yapılabilir. Sözcüğün karşılığının ne olması gerektiği ile ilgili öğrencilerin teklifleri alınır ve bunlar üzerine konuşulur.

b. Kelimeler Zihnime Yerleşiyor

Bu çalışma, öğrencilerin yeni öğrendikleri kelimeleri kullanarak zihinlerine yerleştirmelerine ve o sözcüklerle hayal güçlerini geliştirmelerine yöneliktir. Öğrencilere, yarısından çoğunu yeni öğrenecekleri sözcükler verilir. Bu sözcüklerin birbirleriyle çok uyumlu, doğrudan ilişkili olmamasına dikkat edilmelidir. Böylece öğrenciler her kelimeyi tek tek içselleştirirken kendi hayal güçlerini de kullanabileceklerdir. Öğrencilerden verilen sözcükler çerçevesinde bir hikâye kurgusu oluşturmaları ve yeni öğrendikleri sözcükleri doğru bir şekilde kullanmaya çalışmaları istenir. Örneğin “tereddüt, cömert, pusula, ecdad, kıdem, acemi, loş, sığınak” sözcüklerinin anlamlarına önce uygun bir sözlükten bakmaları, ardından bu sözcükleri kullanarak bir hikâye yazmaları istenir.

c. Biliyorum - Okuyorum

Bu sözcük etkinliği sınıfça yapılmaya uygundur. Bir öğrenci uygun bir sözlüğü alır, sözlükten rastgele bir sözcük seçer. Arkadaşlarına bu sözcüğün anlamının ne olduğunu sorar. Öğrenciler bu sözcüğün anlamını tahmin etmeye çalışır. Sözcüğün anlamını doğru tahmin eden ilk öğrenci sözlükteki anlamı okur. Sıradaki öğrenciyle etkinliğe devam edilir. Sırayla bütün öğrenciler oyuna katılır. Etkinlik, sözcük söylenerek yapılabileceği gibi sözcüğün anlamı söylenip sözcüğü bulmalarını istemek şeklinde de yapılabilir. Etkinliğin daha heyecanlı olması için etkinlik yarışma şeklinde de düzenlenebilir.

ç. Bu Sözcük Buraya Yakıştı

Öğrenciler için bir metin hazırlanır ve metindeki bazı yerler boş bırakılır. Ayrıca bir sözlükçe hazırlanarak bazı sözcükler yazılır ve tanım kısımları boş bırakılır. Bu sözlükçedeki kelime sayısı, metindeki boşluk sayısından fazla olmalıdır. Hedefimiz, sözlükçede yer alan sözcüklerin öğrenilmesidir. Metin ve sözlükçe öğrencilere verilir. Boşluklara uygun buldukları sözcükleri yazmaları istenir. Daha sonra verilmiş sözcükleri uygun bir sözlükte bulup sözcüklerin anlamlarını okumaları istenir. Tahminlerini kontrol etmeleri, varsa yanlışları düzeltmeleri sağlanır. Son olarak öğrencilerin sözlükçede boş bırakılan tanım kısımlarını doldurmaları istenebilir.

d. Sözcük/Kavram Silsilesi

Bu çalışma; sözcüklerin anlamlarının pekişmesine, sözcükler/ kavramlar arasındaki ilişkinin kurulmasına yardımcı olur. Öğrenciler için kavram haritası veya zihin haritası benzeri bir çalışma kâğıdı hazırlanır. Çalışma kâğıdı her bir öğrenciye verilir, onlardan eksik sözcükleri tamamlaması istenir. Anlamını bilmedikleri sözcükler için sözlüğe bakmaları belirtilir. Çalışma kâğıdının boş bırakılan alanlarında, öğrencinin hâlihazırda verilen sözcük/kavramlarla ilişki kurmasına yardımcı küçük ipuçları verilebilir.

e. Öğrenme İstasyonları

Öğrenciler dört gruba ayrılır ve her grubun bir istasyon olduğu belirtilir. Onlara, bu istasyonların tanım, mani, özlü söz ve şiir istasyonları olduğu söylenir. Tanım istasyonundaki öğrenciler, verilen sözcüğün anlamını sözlüğe bakarak yazar (veya tahmin eder). Mani veya tekerleme istasyonundaki öğrenciler, içinde verilen sözcüğün geçtiği bir mani bulur (veya ezberden okur). Özlü söz istasyonundaki öğrenciler verilen sözcüğün içinde geçtiği bir özlü söz bulur (veya kendileri üretir). Şiir istasyonundaki öğrenciler verilen sözcüğün içinde geçtiği bir şiir bulur (veya kendileri yazar). Öğrencilere yeterli süre verildikten sonra öğretmen (veya bir grup öğrenci) istasyonları sırayla gezer ve istasyon sözcüsünü dinler. Bu etkinlik sınıf şartlarına göre farklı şekillerde düzenlenebilir.

f. Kutudaki Sözcükler

Küçük kâğıtlara sözcükler yazılır. Öğrencilerden sıra ile bir kâğıt seçmeleri istenir. Öğrenciler seçtikleri sözcüğün anlamını tahmin etmeye ve cümle içinde kullanmaya çalışır. Sonrasında uygun bir sözlük kullanılarak sözcüğün anlamını okunur. Oyun, kâğıtlar bitene kadar devam eder.

g. Anlat Bakalım

Öğretmen, sınıfı A ve B olmak üzere iki gruba bölmelidir. Gruptan bazı öğrenciler sözcü olarak belirlenmelidir. Öğretmen, anlatılacak kelimeyi sessizce sözcünün kulağına söylemeli ve sözcüğü anlatması için bir dakika süre vermelidir. Verilen sürede sözcü mimikleriyle ve beden dili yardımıyla kelimeyi anlatmaya çalışmalıdır. Verilen sürede ilk grup kelimeyi bilemezse ikinci gruba söz hakkı verilir. En çok puanı alan grup öğretmen tarafından değişik şekillerde ödüllendirilebilir.

h. Bilen Oturur

Bu oyun yeni öğrenilen kelimelerin kavratılmasında etkin olarak kullanılabilir. Öğretmen, yeni öğrenilen kelimeleri ve bu kelimelerin eş anlamlılarını tahtaya yazmalıdır. Sınıftaki bütün öğrencileri ayağa kaldırmalı ve tahtadaki kelimelerin eş anlamlısını sırayla öğrencilere sormalıdır. Doğru yanıt veren ayaktaki öğrenci yerine oturur. Tahtadaki bütün kelimelerin eş anlamlıları bulunana kadar etkinlik devam eder.

ı. Kelime Türetme

Kelime Türetme Oyunu için iki öğrenci tahtaya kaldırılmalıdır. İlk öğrencinin söyleyeceği kelimenin son harfiyle ikinci öğrenci önceden belirlenen bir süre içinde yeni bir kelime türetmeye çalışmalıdır. Tüm kelimeler proje kapsamında yeni öğrenilen kelimelerden seçilmelidir. Aynı kelime iki defa söylenmemelidir. Her yeni kelime için ikinci öğrencinin hanesine puan yazılır. Bu uygulama ile öğrenciler kelimelerin söylenişlerini de tekrar ederek pekiştirirler.

i. Anlamını Bul

Oyun için hazırlanmış kelimeler içi görünmeyen bir torba içine alınır. Her takımdaki birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü oyuncular birbirlerine karşı yarışacaklardır. İlk takımın ilk oyuncusu torbadan bir kelime seçer, seçtiği kelimeyi diğer oyunculara göstermez. Kelimeyi, eğer varsa altında küçük puntolarla parantez içinde yazılı kelimeleri kullanmadan, imalar ile dolaylı yoldan anlatarak kendisinden sonra gelen takım arkadaşının bulmasını sağlamaya çalışır. Eğer ikinci oyuncu anlatılan kelimeyi bilirse takım bir puan alır. Sırasıyla diğer takımların birinci ve ikinci oyuncuları da yarışır. Tüm takımların ilk turu tamamlanınca, bu kez ikinci oyuncular torbadan birer kelime çekerek üçüncü sıradaki takım arkadaşlarına anlatmaya çalışırlar ve oyun bu şekilde sürer. Oyunda kullanılacak kelimelerin proje kapsamında öğrenilenler arasından okulda öğretmen veya öğrencilerin, evde de ebeveyn ya da çocukların hazırlaması birçok kazanımla oynanmasını sağlayacaktır.

j. Baş Harflerini Değiştir

Öğretmen, proje kapsamında yeni öğrenilen kelimelerden bir kelime söylemeli ve öğrenciler bu kelimenin tüm harflerini yukarıdan aşağıya yazmalıdır. Öğrenciler yukarıdan aşağıya dizili olan harflerle başlayarak yeni sözcükler türetmelidir. Türetilen kelimeler yine proje kapsamında öğrenilen kelimelerden olmalıdır. Bu etkinlik daha çok gruplar oluşturularak yapılmalıdır. Öğrenciler bu aktiviteyle karşılıklı olarak yeni kelimeleri ve telaffuzlarını öğrenerek kelime dağarcıklarını geliştirirler.

k. Beyin Fırtınası

Öğrencilerin verilen bir kelimeyi çağrıştıran yakın kelimeleri söylemeleri esasına dayanan bir etkinliktir. Verilen kelimeyi anımsatan en çok sözcüğü söyleyen öğrenci bu etkinliği başarıyla tamamlamış olur. Etkinlik gerçekleştirilirken tek bir eser kaynak alınarak çerçeve daraltılabilir.

l. Bu Nedir?

Bu alıştırmada son harfi verilen varlıkların, eşyaların ve kavramların ipuçlarıyla bulunması amaçlanır. Öğrenciler numaralandırılmış beyaz kutuları doldurmak için önce verilen ipuçlarını okumalıdır. Verilen ipucu yardımıyla son harfi K olan varlığın, eşyanın veya kavramın ismini boşluklara yazmalıdırlar. Bu etkinlik sınıfta gruplar oluşturularak da uygulanabilir.

m. Hatırlatmaca

Belirlenen kelimelerle başka kelimeleri çağrıştırmayı hedefleyen bir aktivitedir. Numaralandırılmış kelime gruplarının anımsattığı yeni sözcük bulmacadaki ilgili boşluğa yazılmalıdır. Öğrencilere alıştırmanın nasıl uygulandığı ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Hazırlanan örnek bulmaca sınıfta öğrencilerle birlikte çözülmelidir.

n. Sözcük Yerleştirme

Sözcük yerleştirme etkinliğinde iki sözcük bulmacanın içine yerleştirilmelidir. Bu sözcüklerden hareket ederek önceden belirlenen diğer sözcüklerin doğru bir şekilde boş karelere yerleştirilmesi sağlanır. Öğretmen ilk uygulamayı kendisi yapmalıdır. Amaç kelimelerin doğru yerleştirilerek öğrenci dikkatinin kelime üzerine çekilmesidir. Bu alıştırma ile öğrencilerin harf-kelime analizi yapmaları ve kelimeleri daha iyi tanımaları sağlanır.

o. Yeni Adını Sen Bul

İş ve meslek adlarını Türkçeleştirmek, dilimizi korumak için önemlidir. Bu amaçla eğlenceli etkinlikler düzenleyebiliriz. Mesela, "Yeni Adını Sen Bul" adında bir yarışma yaparak, yabancı meslek adlarına (örneğin Art Director) yaratıcı Türkçe karşılıklar bulabiliriz. Bundan başka "Eski Mesleğe Yeni Türkçe Ad" hikâye atölyesinde, bir mesleğin ne iş yaptığını anlatan bir hikâye yazıp ona Türkçe bir isim önerebiliriz. Son olarak, toplu bir "Meslekler Sözlüğü Oluşturma" projesiyle herkesin farklı yabancı meslek adlarını araştırıp, Türkçe karşılıklarını bir araya getirmesini sağlayabiliriz.

ö. Eser Sözlüğü Oluşturma

Öğrenciler, belirlenen temel eserleri derinlemesine inceleyerek, eserlerde geçen ve günümüzde nadir kullanılan, anlamı değişmiş veya kültürel bağlamı kaybolmuş kelimeleri tespit edebilir. Bu çalışma sonucunda eser odaklı bir sözlük hazırlanabilir. Örneğin, "Safahat Sözlüğü" gibi eser özelinde terminoloji ve kelime hazinesi derlemeleri yapılabilir. Bu süreç; öğrencilerin hem dil becerilerini geliştirmesine hem de edebî metinleri daha bilinçli ve eleştirel bir şekilde anlamasına katkı sağlar.

p. Yazar Sözlüğü Oluşturma

Belirlenen temel eserler içerisinde seçilen bir yazara odaklanılabilir. Öğrenciler, bu eserlerde geçen ve günümüzde nadir kullanılan, anlamı değişmiş veya kültürel bağlamı kaybolmuş kelimeleri

tespit eder. Elde edilen kelimeler ve anlamları derlenerek yazara özel bir sözlük hazırlanabilir. Örneğin, “Mehmet Akif Ersoy Sözlüğü” gibi, öğrencilerin hem dil bilgisi ve kelime dağarcığını geliştiren hem de yazarın dil ve üslubunu daha iyi anlamalarını sağlayan bir çalışma gerçekleştirilebilir.

r. Çevrimiçi Sözlük Oluşturma

Çevrimiçi sözlük oluşturma etkinliği, belirli bir konuya odaklanarak öğrencilerin iş birliğiyle bir kelime dağarcığı derlemesi yapmasını sağlayan bir süreçtir. Bunun için basit bir form ve tablo sistemi kullanılabilir: İlk olarak, "Kelime", "Anlamı", "Türkçe Karşılığı" ve "Örnek Cümle" gibi başlıklar içeren bir form hazırlanır. Katılımcılar bu formu doldurarak kelimeleri ve karşılıklarını girer. Formdan gelen tüm veriler otomatik olarak bir tabloya aktarılır. Son adımda, bu tablo, kelimeler alfabetik sıraya göre düzenlenerek katılımcıların veya ilgili herkesin erişimine açılır. Bu yöntem, fazla teknik bilgi gerektirmeden hızlı ve etkili bir şekilde ortak bir çevrimiçi sözlük oluşturmaya mümkün kılar.

Not: Proje kapsamındaki faaliyetler gerçekleştirilirken özel gereksinimli öğrencilerin etkinliğe katılımını teşvik edici, kolaylaştırıcı ve etkinlikten azami şekilde faydalanmalarını sağlayıcı tedbirlerin alınması, gerekli hâllerde etkinlik uygulamalarının değiştirilmesi beklenmektedir.

EK-7: Okul Öncesi Eser Listesi

- ✓ 365 Gün Öykü Kitabı (53 Kitap)
- ✓ Eğitime Erken Eğitimle Başla: EÇE Projesi kapsamında hazırlanan öykü kitapları (36 Kitap)
- ✓ Eğitimde Birlikteyiz: Engeli Olan Çocuklar İçin Kapsayıcı Erken Çocukluk Eğitimi Projesi kapsamında hazırlanan öykü kitapları (36 Kitap)
- ✓ Demokrasi: Gelecek Bizim Öykü Kitapları (5 Kitap)

EK-8: İlkokul Eser Listesi

- ✓ TEGM Bizim Hikâyemiz Serisi (39 Kitap)
- ✓ Türk Masalları
- ✓ Türk Bilmeceleeri
- ✓ Türk Tekerlemeleri
- ✓ Ömer Seyfettin Seçme Hikâyeler
- ✓ Çocuk Şiirleri Antolojisi
- ✓ Memleket Şiirleri Antolojisi
- ✓ Mesneviden Seçme Hikâyeler

EK-9: Ortaokul Eser Listesi

- ✓ Türk Masalları
- ✓ Türk Bilmeceleeri
- ✓ Türk Tekerlemeleri

- ✓ Dede Korkut Hikâyeleri (6, 7, 8. Sınıflar için)
- ✓ Ömer Seyfettin/ Seçme Hikâyeler
- ✓ Refik Halit Karay/ Seçme Hikâyeler
- ✓ Sait Faik Abasıyanık/ Seçme Hikâyeler
- ✓ Çocuk Şiirleri Antolojisi
- ✓ Memleket Şiirleri Antolojisi
- ✓ Safahat (5, 6, 7, 8. Sınıflar için)
- ✓ Mesneviden Seçme Hikâyeler (6, 7, 8. Sınıflar için)
- ✓ Yunus Emre Divanı (5, 6, 7, 8. Sınıflar)
- ✓ Fatih Sultan Mehmed'e Nasihatler (5, 6, 7, 8. Sınıflar)
- ✓ Mesnevi'nin Ruhu (7, 8. Sınıflar)
- ✓ Kâmil İnsan (8. Sınıflar)
- ✓ Ebu Ali Sina Hikâyeleri (7, 8. Sınıflar)
- ✓ Yüce Hedefler Kitabı (8. Sınıflar)

EK-10: Lise Eser Listesi

- ✓ Safahat (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ Yunus Emre Divanı (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ İlimlerin Sayımı (11, 12. Sınıflar)
- ✓ Mîzânü'l-Hak (10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ Leylâ vü Mecnûn (11, 12. Sınıflar)
- ✓ Rind ile Zâhid Sıhhat ile Maraz (11, 12. Sınıflar)
- ✓ Ahlak Dersleri (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ Siyasetname (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ Pendname-i Attar Şerhi (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ Tehzibu'l Ahlak (Hazırlık, 9, 10, 11, 12. Sınıflar)
- ✓ Ariflerin Delili (10, 11, 12. Sınıflar)

EK-11: İlkokul/Ortaokul Sözlük Listesi

a. Türkçe Sözlük Kaynakçası

- ✓ Büyük Türkçe Sözlük
- ✓ Türk Dili Sözlüğü
- ✓ Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü
- ✓ Türkçe Sözlük I-II
- ✓ Türkçe Sözlük I-IV
- ✓ Sınıflandırılmış Türk Atasözleri

b. Türkçe Sözlükler

- ✓ Pratik Türkçe Sözlük
- ✓ Büyük Türkçe Sözlük
- ✓ Türk Dili Sözlüğü
- ✓ Hayat Büyük Türkçe Sözlüğü
- ✓ Türkçe Sözlük
- ✓ Türkçe Öğreten Sözlük
- ✓ Resimli Türkçe Sözlük

c. Türkçe Eş Anlamlı ve Karşıt Anamlılar Sözlükleri

- ✓ Türkçede Anlamdaş ve Karşıt Kelimeler Sözlüğü
- ✓ Türkçede Yakın ve Karşıt Anamlılar Sözlüğü
- ✓ Türkçede Eş ve Karşıt Anamlar Sözlüğü

ç. Deyimler Sözlükleri

- ✓ Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü
- ✓ Ortak Kültür Sözlüğü
- ✓ Sınıflandırılmış Türk Atasözleri

d. Söyleyiş Sözlükleri

- ✓ Konuşma Dili ve Türkiye Türkçesinin Söyleyiş Sözlüğü

e. Farklı Alanlarda Sözlükler

- ✓ Türkçe Bitki Adları Sözlüğü
- ✓ Anadolu Kuş Adları Sözlüğü
- ✓ Türkçede Renkler Sözlüğü
- ✓ TÜBİTAK Sosyal Bilimler Ansiklopedisi

EK-12: Lise Sözlük Listesi

a. Türkçe Sözlük Kaynakçası

- ✓ Burhân-ı Katı
- ✓ Misalli Büyük Türkçe Sözlük (3 Cilt)
- ✓ Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü
- ✓ Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat
- ✓ Yeni Tarama Sözlüğü
- ✓ Divânu Lügatî't-Türk Dizini
- ✓ Büyük Türkçe Sözlük
- ✓ Elehçetü'l-Lûgat, Matbaa-i Âmire
- ✓ Türkçe Dilinin Etimolojisi Sözlüğü
- ✓ Türk Dili Sözlüğü
- ✓ Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü
- ✓ Türk Lûgatı, İstanbul

- ✓ Divânu Lügati't-Türk, I-III
- ✓ Gramer Terimleri Sözlüğü
- ✓ İki Kur'an Sözlüğü Lügat-ı Ferišteoğlu ve Lügat-ı Kânûn-ı İlâhî
- ✓ Ahter-i Kebîr
- ✓ Farsça-Türkçe Türkçe-Farsça Sözlük
- ✓ Kâmûs-ı Türkî
- ✓ Kâmûsu'l-A'lâm
- ✓ Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatı
- ✓ XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış "Satırarası" Kur'an Tercümesi
- ✓ Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü
- ✓ Bahşayşi Lügati /Eski Oğuzca Sözlük
- ✓ Kıpçak Türkçesi Sözlüğü
- ✓ Türkçe Sözlük I-II
- ✓ Türkçe Sözlük I-IV
- ✓ Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü
- ✓ Türkçede Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü
- ✓ Sınıflandırılmış Türk Atasözleri
- ✓ Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I-II
- ✓ Türk İşaret Dili Sözlüğü

b. Türkçe sözlükler

- ✓ Asırlar Boyu Tarihi Seyri içinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük
- ✓ Pratik Türkçe Sözlük
- ✓ Büyük Türkçe Sözlük
- ✓ Türk Dili Sözlüğü
- ✓ Hayat Büyük Türkçe Sözlüğü
- ✓ Türkçe Sözlük
- ✓ Okyanus Ansiklopedik Türkçe Sözlük
- ✓ Türkçe Öğreten Sözlük

c. Türkçe Eş Anlamlı ve Karşıt Anlamlılar Sözlükleri

- ✓ Türkçede Anlamdaş ve Karşıt Kelimeler Sözlüğü
- ✓ Türkçede Yakın ve Karşıt Anlamlılar Sözlüğü
- ✓ Türkçede Eş ve Karşıt Anlamlar Sözlüğü

ç. Deyimler Sözlükleri

- ✓ Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü
- ✓ Ortak Kültür Sözlüğü
- ✓ Sınıflandırılmış Türk Atasözleri

d. Söyleyiş Sözlükleri

- ✓ Konuşma Dili ve Türkiye Türkçesinin Söyleyiş Sözlüğü

e. İmla Terimleri Sözlükleri

- ✓ Edebiyat Terimleri Sözlüğü
- ✓ Yazın Terimleri Sözlüğü
- ✓ Edebiyat Bilgileri Sözlüğü
- ✓ Türk Edebiyatı Ansiklopedisi
- ✓ Açıklamalı Edebiyat Terimleri Sözlüğü
- ✓ Edebiyat Terimleri Sözlüğü
- ✓ İstilahat-ı Edebiyye
- ✓ Talim-i Edebiyat

f. Başka Dillerden Sözlükler

- ✓ Arapça- Türkçe Yeni Kamus
- ✓ Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük
- ✓ İngilizce - Türkçe Sözlük
- ✓ Latince Türkçe Sözlük
- ✓ Lügatname-i Dehhud
- ✓ Rusça Temel Sözlük (Rusça-Türkçe / Türkçe- Rusça)
- ✓ Sanskritçe Türkçe Sözlük
- ✓ Türkçe- Almanca Sözlük
- ✓ Yunanca - Türkçe, Türkçe - Yunanca Sözlük

g. Farklı Alanlarda Sözlükler

- ✓ Türkçe Bitki Adları Sözlüğü
- ✓ Türkçenin Büyük Argo Sözlüğü
- ✓ Edebiyat Lügati
- ✓ Anadolu Kuş Adları Sözlüğü
- ✓ Tasavvuf Sözlüğü
- ✓ Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü
- ✓ Türkçede Renkler Sözlüğü
- ✓ Türk Dilince Dualar Sözlüğü
- ✓ Belagat Terimleri Sözlüğü
- ✓ TÜBİTAK Sosyal Bilimler Ansiklopedisi